

مسئله قلمی

۱۳۲۶

در سعادته باب عالی جوارینده
داره مخصوصه
محل اداره :

مسلک مزه موافق آثار جدیدیه مع المنوبیه
قبول اولیو
درج انبلیه بن آثار اعاده اولیو
اخطار :

دیر، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیات و سیاسیات و باطالع کرم سیاسی و کرم اجتماعی و در فی احوال و مشور و اسلامیه و در بحث ایدر و هفته ده بر نشر انور.

آبونه بدلی :
صاحب و مؤسسلری :
ابوالعلا زین العابدین - ح. اشرف ادیب

سنه لکی : ۸۰
ممالک عثمانیه ایچون : ۴۰ غروش
روسیه : ۶۰۰ روبله
سائر ممالک اجنبیه : ۱۷ فرانک
تاریخ تأسیسی : ۱۰ تموز ۳۲۴
قیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی : ۲۰ غروش فضله آلنیر

عدد : ۸۳
۲۵ ربیع الاول ۳۲۸ بختبده ۲۴ مارت ۳۲۶
دردنجی جلد

تاریخ اسلامیت

نام مستعار بده در قنور « دوزی » نك ترجمیه مترجم رساله سنه

قارشی ربه

— ۱۲ —

مراقوم (دوزی) نك عربلرك جناب باری حقنده « سما وارضی خلق ایدن اودر . نیموری یاغدیران ، کائناتی کفمايشاء اداره ایلین اودر » سوزلریله ده اکلانه سنه باقیلیرسه کنیدیسی منکر الوهیت بر ماتریالیست اولمسنده شبهه میدان قالماز . فصل که « ۲۶ » صحیفه ده خرسه تاملانی ده تزییف ایتیمی بو ادعای تقویه ایدر . بو مقوله بر شخصك ایسه - مقاله عاشرده انبا اولندیینی اوزره - نبوت و رسالتی انکاره مجاسرتی امر طبعیدر .

عربلرك بالاده بیسان اولنان اعتقاد قدیملری علی الاطلاق باطل دکلدر . یالکیز جناب حقه شخصیت اسنادی و مخلوقات دائره سی خارجنده استقراری صحیح اولمادینی کبی تاثیر قدرت الهیه نك تحدیدی وذات الوهیت سبحانی به « عاقل » اطلاق تجویز اولنماز . زیرا جناب باری (عزشانه) جسم و جسمانی اولمادینی جهته تحیز واستقراردن منزهدر . قدرت الهیه سندن هیچ برشی خارج اوله ماز ، اسمای الهیه کاملاً توقیفیدر . یعنی شرع شریفده وارد اولمیان بر اسمك - مرادفی اذن شرعه اقراران ایتیش اولسه بیله - جناب حقه اطلاق جائز اولماز .

(دوزی) نك « عربلر اللهدن بشقه » جنلری ده تمجید ایدر لردی
دیدیکی محله ده مترجم بی وایه نوط اوله رق :

« همان کافه اقوامك لسان واساطیرنده عین هجرله موجود و مذکور

اولان « ژنی » کله سی ایله « جن » کله سی آره سنده کی قرابت لفظیه وعینیت معنا شایان دقتدر .

قرآنك دفعاتله تکرار ایتدیکی (الانس والجن) [۱] تعبیرلری ده عربك بك قدیم اولان اعتقادلرینك طنین باقیسیدر « سوزلری نی پروا علاوه ایتشددر .

بوسوزلریله ده مترجم ، قرآن کریمك کلام باری اولمسنی انکارده « دوزی » نامنده کی ملحدده تماماً مشارك و متابع اولدیغنی اعلان ایتکده در . اخیراً استانبوله کوندردیکی نسخه لردن « افاده مترجم » قیلقلی الی صحیفه نك تقریضی ، اخوان مسلمینه خطاباً درج ایتیش اولدینی توصیه نامه بی قالدیرمش ایسه ده درون کتابه علاوه اولنان بو قاتمرلی کفرلرك بقاسی تصویر ماهیته هر زمان ایچون کفصایت ایده چکی درکاردر .

جنلرك وجودینه دائر اولان اخبار الهیه قارشی بی پروا اعتقاد عرب طنین بانسی دیمکه جرئی ده ایشته بوجه دندر . آراتق بوندن دها بویوک خذلان الهی تصویر قابل اوله ماز . نور عرفان وادبدن محروم (دوزی) نك بداعت و بیناته مخالف ساچدینی ترهاتی عین حقیقت

[۱] آنفا اخطار و مقاله سالفه ده ایضاح اولندیینی اوزره عربلرك بالجمله اعتقادات قدیمه سی باطل اولیوب بلکه بر چوغی ادیان سابقه دن بالخاصه شرع ابراهیمیدن توارث ایدلش طوغرو شیلردی . ملائکه ایله جنلرك وجودینه ایسه بوتون ادیان انبیا متفقدر . بو اتحاد ایله بطلانه دکل بلکه حقیقه استدلال اولنقی اقتضا ایدردی « جن » کله سی « ژنی » کله سندن معرب قلنسه بر محذور عقلی ترتب ایتمز . فقط کلام عربده « ج ن » ماده مضاعفه سی ستر و اخفا معناسنده شایع الاستعمال ، کثیر الشعب اولغله طائفه معروفه به جن اطلاق ده عیون بشردن استنادلرینه مبنی اولتی احتمال اظهاردر . فصل که « بل کانوا یعبدون الجن » نظم شریفنده شیاطینه ، « وجعلوا بیننه و بین الجنة نسباً » قول کریمنده ملائکه به اطلاق بو ملاحظه ایله وارد اولشددر .

کوستریور، اسکی ملحد و مشرک کرب طنین باقیری اولدینی آپ آشکار اولان اونک افک و افترا لینی ترویج یلته نیورده مؤید من عند الله بولنان اومقدس پیغمبردی شانک تبلیغ بیوردقلری قرآن باهرالبرهانک اخبارات جلیله سنی طنین باطل عد ایدیور . (نمود باه من انطماس البصیره و عماها) .

فی الحقیقه قرآن کریم ملائکه کرام کی جنلرکده موجودیتنی اشعار ایتدکده در . حتی بر سوره مخصوصده اونلرک بعض اقوال واحوالی ده بیان بیورلمشدر . احادیث شریفده بوکا دال ، اجماع امتده بونک اوزرینه منعقددر .

بدایع آثار سبحانیه سیله وجود و وحدانیق بداهت درجه سنده بولنان خلاق ذوالجلالک محضیا کنه جلال ذاتی ، عظمت الهیه سی عقل بشر احاطه سندن خارج اولسنه بناء انکار الوهیه متجاسر اولان دوزی کی سفهای مادیین کوزلریله کوره مدکاری ملائکه کرام ایله طوائف جنی ده انکاره اصرار ایدیورلر .

بزبونلرک اوتهدنبری انزام ایتش اولدقلری مسلک وخیم آناری اولدیننی بیلدیکمز بواصرار لرینه تعجب ایتمز . فقط انتساب ایتدکاری علوم وفنونک حقنه ، مقتضاسنه رعایت ایتدکاری یوزلرینه چارمقدن ده کیرو طورمایز . چونکه بحق متفان ، آشنای دقائق فنون اولان کیمسه نه قدر مترقی اولورسه اولسون براز انصافه مالک اولنجه مبالغ ادراک بشر دلالت آثار ایله مؤثرک موجودیتنی تصدیقندن عبارت اولدیننی اعترافه مجبوردر .

هیچ بر شیک حقیقت ذاتیه سنی احاطه اقتدارینی حائر اولدیننی ادعا ایدمز . زیرا انسان کندیسنه هرشیدن اقرب اولان هویت خاصه سنی بیله تعینندن عاجزدر . علم و ادراک بشرینک هپ ظواهر اشیا به انحصاری امر محققدر . بو حالده بی مثل ونظیر اولان خلاق متعالم کنه جلال ذاتی ادرا کدن عاجز قائله وجود مقدسینی انکاره جرأت ایتدکمی لازم کلیر ، احساس و ادرا کنه قدرتمز ایرمین حقائق غیبیه بی فکر قاصر منزله محالات عقلیه صره سینه کچیرمکمی ایجاب ایدر؟ غایه عرفان ونتیجه حکمت بوندنمی عبارت اوله جقدی؟ بویه اولسه علوم و معارف فی الحقیقه سموم مهلکه اولوردی . کوریورز که بومنکرلر حالام الکائنات اعتقاد ایتدکده اولدقلری (ماده) نک ماهیتنی تعیننه برقرار ویردمیورلر ، بی نهایت فرضیه لر سردندن قورتوله میورلر . کذلک سگیرلر واسطه سیله صور اشیا کندیسنه نقل وایصال اولنیورده دماغ اونلری ادراک ایدیور دیورلر . فقط بو ادراکات متنوعه نک حقائقنه دائر ایضاحات کافیه اورته یه قویه میورلر . ماهیت حیات وجوه عقلده بویه در . هانکیسنک کنه حقیقتنی صورت قطعیه ده تعین ایده بیللمشدر ؟

بناء علیه ملائکه کرام ایله طائفه جنک وجودیتلرینی اثبات ایده جنک دلائل فیه یه دسترس اوله مادقلری چون اظهار تردده حقلری اوله بیلیرسه ده محضا استبعاد لرندن ناشی ، ارباب ادیانہ رغماً انکاره مصر اولملری بویوک انصاف سزلق اولدیننی امر آشکاردر . هله بو طاقم

حقائق غیبیه حقدده استحاله عقلیه اثبات ایتلری امکان خارجنده در . بومسئله یه دائر بر مقدار تفصیلات ایراد ایدم که نه درجه تجاوز کارانه حرکت ایتدکاری نمایان اولسون .

« رساله حمیدیه » ترجمه سنده بیان اولدیننی اوزره علمای اسلامیه شویه دیورلر : باری تعالی حضرتلری تشکلات عیدیه وعجیبیه مقتدر بر طاقم اجسام نورانیه خلق ایتدکده انلره « ملائکه » تسمیه اولنور . ملائکه کرام مدت قصیره ظرفنده سماوات ایله ارض بیننده کی مسافینی قطع ایدرلر وبزه کورنیمه رک یانمزده بولنورلر ، قوای بشریه نک عاجز قالدیننی پک چوق افعاله آنلر قادر اولورلر . اقتدار علی التکمل واحتجاب عن الابصار وایقاع افعال خارقه کی بعض خصائصده ملائکه یه مشارکت ایدر فقط اونلر کی نورانیه ومحض خیر اولیوب ایچلرنده هر درلوسی بولور بر طاقم اجسام مدرکه ده خلق ایتدکده بولنره (جن) تسمیه اولنور .

ایشته مادیین بونوع مخلوقاتنی انکار ایدیورلر . فقط عجبانیه بناء؟ ذکر اولنان خواصی بولنره یاقشدره میورلرده انکچون دکلکی؟ حالبوکه ملائکه ایله جنلرک مایه خلققلری بوتون اکوانی مالی وشاغل اولوبده کوزله کوره مدیکمز اثر کی ، فقط هنوزنوع بشرجه کشف اولنماش بر ماده عجیه اوله بیلیر که جناب باری اونک اجزاسنی ذکر ایتدیکمز خواصی حصوله کتیره جنک بر کیفیت اوزره جمع وترتیب ایله مخلوقات مذکورده بی خالق بیوربیور .

نصل که ادراک واحساس حرکت کی بر قوتی حائر بولنمان عناصر واجزایی بر صورتله امتزاج ایتدکده در که او صورت و کیفیت ایله امتزاج وتکون آنلره حیات وادراک واحساس کی قوتلر قازاندریور . وبوطریق ایله انواع حیوانیه وجود بولور .

بو حالده اثر کی ملائکه و جنلرکده شفافلق ولطیف لکری حسیه بزلره کورنمه ملری طبعیدر .

تشکلات عیدیه قادر اولملری ده عقلاً جائز و قدرت الهیه تصرفی تحتنده داخل اولمسيله برابر توجیه معقوله ده مقارندر . چونکه اونلری صانع قدیر بر کیفیت اوزره تکوین بیورمشدر که اوسایه ده کندیلری هوادن ویا اثرندن ، یا خود مایه خلققلرینه مغایر دیگر بر ماده دن مراد ایتدکاری مقدار شی اخذ واکتسا ایدره کی کثافتلندیرلر و آرزو ایتدکاری بر صورت افراغ ایدرلر ، بزلر البسه مزی کیدیکمز کی انلرده آنی کی ویرلر ، اوصورتله ابصار ناسه ظاهر اولورلر .

الله تعالانک نوع بشری اقدار بیوردیننی اعمال کیمیا نیه ده اجسامی یکدیگرینه تحویل ایتک دائماً مشاهده ایدلورمی؟ مثلاً جسم کشفی لطیفه ، جسم لطیفی کشفیه تحویل خصوصی نوع بشردن صدور ایتدکده اولدیننی ملاحظه ایدنلر تشکلات مزبورده استبعاد قیام ایده مزلر . همده بوتشکلاته ملائکه ایله جنلرک اقتدارلری بقدره الله اولجه ، قدرت الهیه نک بویوک کی ده حیوان ایله نباتاته ویردیکی خواص عجیبیه نظراً افکار وعقوله حیرت ایراث ایده جنک مرتبه ده بولدیننی دوشونولنجه استبعاد شایان برشی اولمادیننی تماماً تظاهرایدر .

ساقطه دخی بویه در. بزده سزه صورارز که: هر زمان طنطنه متادیه کرله یاد، کندیسنه کائنات حقنده افعال عظیمه اسناد ایتمکده اولدینکیز قانون جاذبیت ندر؟ سز عجا بونک حقیقتی واجسامده بولنسنک علت موجهه سنی یقیناً بیلیر میسکز؟ خایر! بلکه افصاح حقائقه قدر تکیز اولیه رق همان اولیه نظام شمسی و امور سائره کبی عقلار کزه حیرت ویرن انتظام کائناتی تعلیل ایچون شو قانون اورتهیه قونولش وثبوتی تسلیم ایدلش عاریت بر سرمایه کزیدن عبارتدر.

قانون مذکور بیه بزده تسلیم ایدلم. فقط اجسامده شو خاصیهی ویرن و بو واسطه ایله عوالم کونیهده پک چوق افعال عجیه و آثار عظیمه حصوله کترین، خلائی عدمدن ایجاد وانلری نظام اتم، اباع حکم اوزره بنیاد ایلمن الله تعالی حضرتلرندن غیری کیم اوله بیلیر؟

بو حالده مادام که شویله بر جاذبیت خلق ایدره رک آثار مشهودیهی آندن ابداع ایتمکه قادر اولدینی ثبوت بولیور. ینته یا کندیلرنده وضع ایلمش اولدینی بر قانون بدیع ایله، یا خود بغیر قانون مدت قایله ظرفنده ملکه کرده مسافه بعیدهی قطع ایتدیرمکه قدرت الهیه سی تعالی اید بیلیر. اوت! شو ایکی احتمال هر بزی عقلاً جائزدر. قدرت ربانیه دخی بواحدلره مساعد اولدینی ارباب بصیرته هویدادر.

سماواتک ملائکه ایله مسکون و ملو اولسی ده استغرابه شایان دکادر. چونکه اولدرده — مخلوقات الهیه جمله سندن اوله رق — اورالدرده اسکان ایدیه بیلیرلر. نصل که بی نهایته خلایق کره ارضده اسکان اولنشاردر. ونصل که میلیونلرجه حیوانات میقرو سقوبیه بر قطره صوده احداث ایدلیدیکی تبین ایتشددر.

بیلدیکمز هر عظیمدن اعظم، تصور ایتدیکمز هر دقیقدن ادق شیلر حقنده قدرت الهیه نسبة حرج و کلفت یوقدر. خصوصاً کرک سزیدن، کرک مذاهب سائره اربابندن فلیکیاته توغل ایدنلر زعمنجه کوا کیده ذوات آثار بعض خلایقک موجودیتی نابتدر. آلات رصدیه ایله کشف، یا تخیل اولمان فتح طرق وحفر حیاض کبی بر طاقم آثار فعلیهنک کوا کب مذکورده و قوعیهله مدعای مزبورده استدلال ایدلمکدهدر.

واقعا بو سوزلرک مقارن صحت اولسی بزجه مجهولدر. حتی بز بومللو اقوالک استماعیه بر مثل مشهوری در خاطر ایدیورز که بر آدم بر قبرستان کنارنده طور ارق «شوراده یاتان امواتک کافه سی بزم پدرک کوله لری ایدیلر» دیمش. یانندن کچن بذاتده «اوت! سنک بوسوز که اینانمالیز؛ چونکه ایچلرنده سنی تکذیب ایدن یوق» دییه استنزا ایتمش. فقط سز بویه شیلره اینانه جق اولور و میقرو بلری وسائر عجایب کائناتی بیلوب طورورکن سماواتده ملائکهنک وجودینی انکاره مبادرت ایله بویوک انصافمنز لفته بولنش اولیورسکز.

اگر دیرسه کز که: واقعا بزلر ملائکهنک وجودینی ابطال ایدیه جک بردلیل بوله میورز. فقط محمدیلرک ملائکه ایله جنک موجودینلرینه

کذلک اجسام لطیفه اولملریله برابر ملائکه کرامک قوای بشریهنک عاجز بولندینی افعال عجیهیه قادر اولملری اشجاری، ابنیهی اساسندن قلع ایدن ریاغ عاصفهنک، و بیکنرجه انسانلرک خارج استطاعتلری بولنان اتقال عظیمهیی جرایدن الکتریک کبی قوای مادیهنک تأثیرات فعلیه سی نظر مطالعهیه آندقدن صوکرایک اوقدر غریب صایلماز. خصوصاً ملائکه ایله جنلری شو طاقم افعاله اقدار ایدن باری تعالانک قدرت عظیمه سبحانیه سنه نسبتله هیچ برشینک حائز صوبت اولمادینی بالوجه تبرهن ایتشددر.

برده دوشونه جک اولساق نوع بشرده بونک فی الجملة نظیرینی بولورز. مثلاً قوت بازو سیله دمیری قیران انسانلرک حائز اولدقلری قوت عمل اعصابدن عبارتدر. اعصابک ایسه واره واره نهایت بولدقلری نقطه اصل مبدع حرکت اولان لطیف و غایت نحیف بر طاقم ایلیکنرندن عبارت اولیور که آنلر بر جسم اجنیهنک ادنا مرتبه مضامه سنه تحمل ایدمز، بایکه لزومندن زیاده بر قطره قان صعود ایدیورسه اکابیه مقاومت ایله مزلرده در عقب صاحبزنده کی حیات ایله برابر منعدم اولورلر، کیدرلر. دیمک اولور که جناب باری ال صلابتی بر جسمده بولنمیان قوتک هزاران مثلی بر جسم لطیفه اعطا ایتمکه قادردر.

ملائکهنک اجسام سماویه بیننده کی مسافات بعیدهی مدت قصیره ظرفنده قطع ایدیه بیلملری ده جائزدر. بوکا عقلاً بر مانع کوستریله مز. چونکه سرعت حرکت بر حدایله محدود، بر غایده محصور دکادر. زیادن عبرت آلیورلرمی؟ کونشله بزم آره مزده طقسان میایون میلدن زیاده مسافه وار ایکن ضیاسی سککز دقیقه ایله برقچ ثانیه ظرفنده کره مزه واصل اولیور.

مشتی بیلدیزی ساعتده اوتوز بیک میل مسافه قطع ایدیورمش که طوب کله سندن سکسان دفعه ده از زیاده سریع اولسی لازم کلیر، بو حسابله انسانک هر نفسنده طقوز میل مسافه جریان ایتدیدیکی ثابت اولور. نجم مذکورک محوری اوزرنده دورانده نظراً اجزای استوائیه سنک سرعتی هر دقیقه در تیوز التمش یدی میل مسافه در. مشتی ایسه کره مزدن بیک در تیوز دفعه بویوکردیورلر.

ایمدی اول آله مقدس که شو جسم عظیم و کثیفی مدت جزئییه ایچنده بو قدر مسافه بعیدهی قطع ایدیچی قلمشددر؛ ملائکهی پک آزر زمان ایچنده اک اوزاق محلهلره ایصال ایتک آنک قدرت قاهره و عالییه سندن اصلاً بعید عداولنه ماز.

واقعا ملائکهنک قطع ایلدکلری مسافات مشتینک قطع ایتدیدیکی مسافه دن ده چوق وزیادهدر. لکن بویلدیزک سیر و حرکتیه تعلق ایدن نظر صحیح عقل سلیمی اقناع ایدیور که حرکتک بومقدارینی خلق ایدن پروردکار متعالک قدرتی بوندن زیادهی احداثده وفا ایدر. خصوصاً قانون سقوط اجسامده سرعت حرکاتک فوق مایه تصور اولسنی اثبات ایتمکدهدر.

ای مادیین! بو سوزلر مزه قارشى سزک دییه جک کزیده بیلیرز. دییه جک سککز که: علوم طبعیه مزده مشروح اولدینی اوزره «مشتی» بیلدیزینک سیر و حرکتی قانون جاذبیت واسطه سیله در، سرعت اجسام

خواص مذکورہ فی حائز بولمیرینہ ، ملائکہک نک سماواتی « اجرام علویہ فی » شاغل اولمیرینہ دلیلاری نہ کی شیلردن عبارتدر . دیرز کہ بزم بوبادہ دلائل قاطعہ مزہ پیغمبر ذی شان « علیہ صلوٰت الرحمن » افدیمز حضرتلرینک نطق وتبلیغ بیورمش اولدقلری نصوص فرقانیہ در کہ حضرت مشار الیہک رسالت جایلہلری مقدمہ مزده تمہید اولتان براعین سالفہ ایلہ نابت اولمش بولندیفندن کنیدیلری معلوم الصدق ومن طرف اللہ مصدق اولوب کذب وخطادن معصو - میتلری امر قطعیدر ، بزله مقتضای نصوصدن آیرلماغی ده توصیه بیورمشلردر . بزله شومنصوصاتی عقلاً جائز کورہ رک برامرحالی مستلزم اولمادقلرینی بالتدقیق آکلادق وتاویل وتردد ایتہ رک عیناً قبول واتصدیق ایلدک .

عناد واعتسانہ متایل اولمشہ کز سزکده بشقہ صورتلہ حرکتکز قابل اولہ مازدی .

مناسرتلی اسماعیل حق

مصاحبہ

بوندن اولکی مصاحبہ ده « سعادت دنیویہ حس دیانتلہ قائمدر » دیمش ایدم . بزم رفیق محترم بوسوزک قول مجرد قیلاندن اولدیغی کندی طرفندن دکل ، فقط بر شخص مفروض وخیل طرفندن وکالہ درمیان ایدہ رک دیدی کہ :

— دینک سعادت دنیویہ ایلہ نہ مناسبتی اولہ بیلیر ؟ بوقدر مسعود آدملر وار ، بونلرک ہپی متدین دکل یا . ہم ہرکسک فروع احکام دیانت حقنہ نہ قدر معلوماتی اولہ بیلیر کہ حتی بومہلوماتک کافہ سی بتون افعالندہ تجلی ایلہ او کیمسہ بی مسعود ایتسون . یالکمز بن مسلمانم دیمکہ کنجینہ سعادتک مفتاحی آدمک الینہ تسلیم اولنماز . اکثریتک دیا تی بر تصدیقندن عبارت قالیور . ہانیا احکام سائرہ دیانتہ رعایتلہ تأمین سعادت ؟

دین دینیلن شی بالعکس سعادت دنیویہک الک قوی دشمنیدر . چونکہ دائماً بزنی دنیادن تنفیر ، لذائذدن تحذیر ایلہ آخرتہ ترغیب ایدور . بتون حرکات وسکنا تمزی حکمنہ تابع طوتمق ایستہ یور . ذہنی ملاحظہ عاقلہ مشغول ایلور . انسان قید دیانتلہ مقید اولورسہ عمری حزن دائمی ایچندہ کیور . لزومسز توکلرلہ عطا لہ محکوم ، ہر خصوصہ التزام قناعتلہ ترقیدن محروم اولور . براز کولسہ درحال اندیشہ عقبی اکسہ سندن چوللانیور . خلاصہ آخرتی دوشونمہ دن دنیای دوشونمکہ وقت قالمیور . انسان خیالاتہ بوغولہ ملی بولندین مہلکی کورہ لی ، چپلاق حقیقتلرہ قارشی مردانہ مجاہدات ایلہ کوکس کر ملی . جمعیات بشریہ نکدہ طبقی انسانلر کی ادوار مختلفہ تکاملی واردر . جمعیاتلر طفولیتدن باشلار ؟ سن رشدہ ، سن کمالہ واصل اولور . چوجقلرہ مصال سویلور ، بیوکلرہ حقیقت . نہ زمانہ قدر ہر کسی چوجق یرینہ قویہ جغز ؟ کتم حقیقتلہ وقت کچیرہ جکمز ؟

بلدہ سعادتہ شہراہ حقیقتدن کیدیلیر ، شہراہ حقیقتہ ده دوازہ علم ومعرفتدن کیریلیر .

— بوسوزلری سز سویلمیورسکمز دکلکی ؟
— شہرہ سز بن سویلمیورم ، مثلاًبری چیقوبدہ سلسلہ اعتراضاتی شو نقطہ دن یوروتسہ بوکا نہ جواب ویریلہ بیلیر ؟ مقصدم سردی ملحوظ اولان شو اعتراضاتک صورت دفعی اکلامقدر . بشقہ شی دکل .

— مساعده بیوررسہ کز بالوکالہ درمیان ایتدیگکمز شوا اعتراضاتہ عقلمک ایردیکی قدر جواب ویردیم .
— بیورک .

— اولامعترض موہومہ دیرز کہ سرد ایتدیگکمز شو اعتراضاتدن دین ایلہ قطعاً علاقہ کز اولدیغی اکلاشیلیور . بوعلاقہ دن مقصدم علاقہ تدین دکل در . ایستر دیندار اولکمز ، ایستردینسز . اوراسی سزک بیلہ جککمز شی . آنجق دینک حقیقتنہ ذرہ قدر وقوفکمز یوق دیمک ایسترم . سز دینہ نادتا دور بینک ترس طرفیلہ باقشسکمز ؛ حقیقتی تقریب ایدیم دیرکن تبید ایتمشسکمز .

عقاید مذنبہ اصحابندن ایتدیگکمز برطاقم ترہاتہ حقیقت نظریلہ باقوب کنیدیگکمز یمان برکریوہ صاپدیرمشسکمز . دینک سعادت دنیویہ ایلہ نہ مناسبتی اولہ بیلیر ؟ دیورسکمز . واقعاً اولہ . چونکہ شیئین بینندہ مناسبت تصوری غیرتی تضمن ایدر . حقیقت بن دین ایلہ سعادت بینندہ مناسبت تصور ایتیمورم ، چونکہ دینی محض سعادت بیلورم . شوراسی معلومکز اولسون کہ جناب حق بودنیای متفکرلرک « ایدہ آل » نہ موافق صورتدہ خلق ایتہ مشدر . دنیانک جفاسی صفاسندن اکثردر . حتی مشہوردر : دنیای کچی بونوزینہ تشبیہ ایدرلر . یارم درہم شکر یک ایچون براوقہ اودون چیکسہ ملی دیرلر .

محن الزمان کثیرہ لاتنقضی

وسرورہ یأتیک کالاعیاد

دنیانک محنتی ، مشقتی چوقدر ؛ نہ بتر ، نہ توکنیر . سرور دینلن شی دہ بایرام کی نہایت سنہدہ ایکی کرہ کلر . « زوایا الدنیا مشحونہ بالرزایا » دنیانک ہریری مصائبہ مشحوندر . « البرایا اہداف البایا » مخلوقات ہدف بلایادر . علمانک ، ادبانک ، شعرانک آثارینہ کوز کزدیریلہ جک اولورسہ ہپسک دنیاسدن مدہش ضربہ لر یدکاری او ضربہ لرک تأثیر جانسوزیلہ فریاد اشتکابی عیوقہ چیتاردقلری کوریلیر .

اونوتدیرر غمک اک کامرانی سویاتسہک

اسیر کشمکش غم ، جہانی سویاتسہک

خلاصہ دنیادہ راحت یوقدر . کرک دیناً دوشونہ لم ، کرک عقلاً ؛ نتیجہ بریولہ چیقار . یعنی دنیا ہان بسیمیتلرک (دنیای فنا کورن کیسہ لر) فنا کوردکاری قدر فنادر . فقط دیندارلر بو فنا لقدہ حکمت ، دینسزلر شناعت ملاحظہ ایدرلر .

بوسوز غالباً براز جراتکارانہ اولدی . حکمدہ مغلوب استعجال